Lauri Tarasti **24.9.2020**

Lausunto perustuslakivaliokunnalle HE 118/2020

Pyydetyn lausuntoni kohteena on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puoluelain 3 §:n muuttamisesta HE 118/2020 vp.

Esitys on teknisesti hyvin kirjoitettu eikä minulla ole teknisiin yksityiskohtiin huomauttamista. Mutta esityksessä on yksi suuri asiallinen muutos, joka on kaukana teknisestä muutoksesta, vaikka se siltä saattaa joistakin näyttää. Se on siirtyminen puoluerekisteröinnissä 5 000 käsin allekirjoitetun kannattajakortin sijasta 5 000 kannatuskortin sähköiseen keräämiseen verkkopalvelussa.

Hallituksen esityksen perusteluissa on lausuttu: Puoluelakia valmisteltaessa 1960-luvun lopulla otettiin lähtökohdaksi, että 5 000 kannattajan vaatimus on yhtäältä riittävän korkea, jotta puoluerekisteriin rekisteröitäisiin vain sellaisia yhdistyksiä, joilla on aito ja merkittävä kannatus, mutta toisaalta riittävän matala, jotta uusien puolueiden perustamista ei tehtäisi käytännössä mahdottomaksi (HE 99/1967 vp, s.2). Kuriositeettina mainittakoon, että olin nuorena oikeustieteen kandidaattina valmistamassa näitä perusteluja silloisen Vaalikomitean kakkossihteerinä.

Tätä lausumaa ei tässä hallituksen esityksessä ole seurattu, vaan tarkoituksena näyttää olevan rekisteröityjen puolueiden määrän lisääminen. Sähköinen kannattajakorttien kerääminen on moninkertaisesti helpompaa kuin allekirjoitusten kerääminen kortteihin, vaikka lukumäärä on sama. Jokainen meistä on seurannut, kuinka helppoa on somessa kerätä 5 000 kannattajaa jollekin idealle.

Hallituksen esitys mahdollistaa kaksi poliittista järjestelmäämme ravisuttavaa seikkaa.

1) Yhden asian liikkeen rekisteröityminen puolueeksi helpottuu olennaisesti sähköisten kannatusten myötä. Jos asia on tunnettu tai sellaiseksi tulee, sähköisesti saadaan usein muutamassa päivässä 5 000 kannattajaa. Oikeusministeriön pyytämässä lausunnossa mainitsin mahdollisena esimerkkinä Malmin lentokentän lopettamisen vastustajat. Sille saataisiin 5 000 kannattajaa kokoon päivässä tai kahdessa. Ja kun rekisteröinti puolueeksi on ilmaista, menettely olisi todella helppoa.

   Yhden asian liikkeet pyrkivät julkisuuteen ja rekisteröityminen puolueeksi olisi tällainen temppu. Samalla ne pääsisivät puoluelain 10 §:n tasapuolisuusvaatimuksen nojalla Yleisradion vaaliohjelmiin, vaikkakaan eivät ohjelmallisten syiden vuoksi yhdessä suurten puolueiden kanssa.

2) Olemassa olevan puolueen hajottaminen kävisi helpoksi. Useissa puolueissa on erilaisia mielipidesuuntauksia. Jos eriävistä käsityksistä ei voitaisi sopia, olisi todella helppoa erota ja perustaa uusi puolue omine kannattajineen. Jo sillä uhkaamisella voisi olla vaikutusta.

Käsitykseni on, että 5 000 käsin allekirjoitettua kannattajakorttia vastaa menettelyllisesti suunnilleen 20 000 sähköistä kannattajakorttia. Esitin tämän myös oikeusministeriölle sen pyytämässä lausunnossa ja olen tällä kannalla edelleen. Lukumäärä on sama kuin valitsijayhdistyksen perustamiseen tasavallan presidentin vaalissa.

Esitän, että hallituksen esitys puoluelain 3 §:n muuttamiseksi hyväksytään siten muutettuna, että sähköisten kannattajakorttien määräksi tulee 20 000.